

ENDOKRİN

ve

METABOLİZMA HASTALIKLARI

Editör

Zeynep ÇETİN

©2023 Endokrin ve Metabolizma Hastalıkları

ISBN: 978-625-7399-84-5

Tüm hakları saklıdır. 5846 ve 2936 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri yasası gereği; bu kitabın basım, yayın ve satış hakları Hipokrat Yayınevi'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bölümler içinde kullanılan Şekil ve bilgilerin sorumluluğu o bölümün yazar (lar)ına aittir.

Editör

Dr. Öğretim Üyesi Zeynep ÇETİN

Yayıncı

Hipokrat Yayınevi

Proje Koordinatörü

Meryem YAVUZ

(MediHealth Academy)

Grafik-Tasarım

Fatih Şamil ULUDAĞ

Dilaver Emin KORKMAZ

Elif ÖZDİL

(MediHealth Academy)

Baskı-Cilt

Ankara Özgür Matbaacılık Basım Yayın Dağ. San. Tic. A.Ş.

1250 Cadde No: 25 Ostim OSB Yenimahalle/Ankara

Sertifika No: 46821

Hipokrat
Yayıncılık

Süleyman Sırrı Cad.No:16/2 Sıhhiye
Tel: (0312) 433 03 05-15 ANKARA
www.hipokratkitabevi.com

Önsöz

Değerli Meslektaşlarım,

Gelişen ve değişen dünyada, insan gündemini en sık meşgul eden konuların başında hiç şüphesiz sağlık gelmektedir. Teknolojik gelişmelerin bir yandan tıbbın ilerlemesini sağlarken, diğer taraftan yeni hastalıkların da ortaya çıkmasına yol açması, sağlık profesyonellerinin mesleki birikimlerinin her zaman dinamik ve güncel olmasını gerektirmektedir. Güncel literatüre ulaşmak için kitaplar kuşkusuz en önemli araçlardır. Biz de birçok farklı branştan hekim arkadaşlarımız ile bir araya geldik ve elinizdeki bu kitabı günümüz tıbbına paralel şekilde hazırlayarak kullanımınıza sunduk.

Endokrin organlar, sinir sistemi ile beraber vücut fonksiyonlarının sürekliliğini sağlamakla görevli önemli sistemlerden birini oluşturmaktadır. Bu sistemle ilgili hastalıklar da başta metabolizma ve tiroid hastalıkları olmak üzere, sağlık hizmetinin her basamağında sıkça karşılaşılan problemlerin başında gelmektedir. Tıbbın her alanında olduğu gibi endokrindeki gelişmeler de baş döndürücü hızla devam etmektedir. Bu nedenle pratik, güvenilir ve başucu kaynağı olarak kullanılabilir kaynaklara ihtiyaç her geçen gün artmaktadır. Özellikle bu kaynakların anadilde olmasının, kullanımlarını daha da kolaylaştıracağı ortadadır. Bu hedeflerle hazırlanan kitabımızın başta endokrinoloji ve dahiliye uzmanları ve ihtisas öğrencileri olmak üzere, birçok farklı branştaki hekim arkadaşımıza yardımcı olması en büyük temennimizdir.

Bu kitabın ortaya çıkarılması fikrini sunan ve bunun için uyguladığımız yol haritasının her aşamasında yardım ve desteğini bizden esirgemeyen, değerli tecrübelerinden faydalanmamızı sağlayan saygıdeğer hocamız Prof. Dr. Aydın Çiççi'ye, birlikte uyum içinde çalışarak kitabımızı hazırladığımız yayın ekibime ve her zaman destekçim olan sevgili aileme sonsuz sevgi ve saygılarımı sunarım.

Kitabımızın Türk tıbbına faydalı olması dileğiyle...

Dr. Zeynep ÇETİN
Ankara, 2022

Yazarlar

Adem KARA

Yozgat Şehir Hastanesi, İç Hastalıkları Kliniği, Yozgat

Alper AYYILDIZ

Eskişehir Şehir Hastanesi, Acil Tıp Kliniği, Eskişehir

Artuner VARLIBAŞ

Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Kırıkkale

Aslıhan Dilara DEMİR

Amasya Üniversitesi, Sabuncuoğlu Şerafeddin Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İç Hastalıkları Kliniği, Amasya

Atıla ALTUNTAŞ

Süleyman Demirel Üniversitesi, Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Nefroloji Bilim Dalı, Isparta

Aydın ÇİFCİ

Kırıkkale Üniversitesi, Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Kırıkkale

Aykut ÇİMŞİR

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Dışkapı Yıldırım Beyazıt Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Endokrinoloji ve Metabolizma Hastalıkları Kliniği, Ankara

Ayşegül ALPCAN

Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı Ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Kırıkkale

Barış Can DEMİRDELEN

Ankara Şehir Hastanesi, Genel Cerrahi Kliniği, Ankara

Begümhan BAYSAL

İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Radyoloji Anabilim Dalı, Göztepe Prof. Dr. Süleyman Yalçın Şehir Hastanesi, İstanbul

Beril TURAN ERDOĞAN

Ankara Şehir Hastanesi, İç Hastalıkları Kliniği, Ankara

Bilge GÖZÜKARA

Ankara Şehir Hastanesi, Genel Yoğun Bakım Kliniği, Ankara

Can Gökay YILDIZ

Tokat İl Ambulans Servisi Başhekimliği, Tokat

Demet SARIDEMİR ÜNAL

Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi, Genel Cerrahi Anabilim Dalı, Antalya

Deniz İNCAMAN

Kastamonu Üniversitesi, Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Kastamonu

Didem ACARER BUGÜN

Bakırköy Dr. Sadi Konuk Eğitim Araştırma Hastanesi, Endokrinoloji Kliniği, İstanbul

Doğu KARAHAN

Malatya Turgut Özal Üniversitesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Malatya

Ercan HASSA

Memorial Ankara Hastanesi, Ortopedi Bölümü, Ankara

Endokrin ve Metabolizma Hastalıkları

Ersin KULOĞLU

Giresun Dereli İlçe Devlet Hastanesi, İç Hastalıkları Bölümü, Giresun

Evin BOZKUR

Van Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İç Hastalıkları Kliniği, Van

Göknur YILDIZ

Eskişehir Şehir Hastanesi, Acil Tıp Kliniği, Eskişehir

Güray CEYLAN

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Zonguldak

Hakan DÜĞER

Kilis Devlet Hastanesi, İç Hastalıkları Bölümü, Kilis

Hamide PİŞKİNPASA

Bakırköy Dr. Sadi Konuk Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İç Hastalıkları Kliniği, İstanbul

Hatice Zeynep ATLI

Dışkapı Yıldırım Beyazıt Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İç Hastalıkları Kliniği, Ankara

Hayri BOSTAN

Dışkapı Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İç Hastalıkları Kliniği, Ankara

Mahmut Sefa TAŞ

Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Kırıkkale

Mehmet İSAKOCA

Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kırıkkale

Mehmet Sercan ERTÜRK

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Endokrinoloji ve Metabolizma Hastalıkları Bilim Dalı, İzmir

Merve KORKMAZ YILMAZ

Başakşehir Çam ve Sakura Şehir Hastanesi, Endokrinoloji ve Metabolizma Hastalıkları Bölümü, İstanbul

Merve LEHİMCİOĞLU

Bursa Orhangazi Devlet Hastanesi, İç Hastalıkları Bölümü, Bursa

Mustafa BÜYÜKKÖR

Dr. Abdurrahman Yurtaslan Ankara Onkoloji Hastanesi, İç Hastalıkları Bölümü, Ankara

Necip NAS

Özel Siirt Hayat Hastanesi, İç Hastalıkları Bölümü, Siirt

Nurgül TÜKEL

Sultan Abdulhamid Han Eğitim Araştırma Hastanesi, İç Hastalıkları Kliniği, İstanbul

Osman Fehmi BEYAZAL

Kırıkkale Yüksek İhtisas Hastanesi, Kalp ve Damar Cerrahisi Kırıkkale

Özgür Timuçin KUTLU

Isparta Şehir Hastanesi, İç Hastalıkları Bölümü, Isparta

Özlem Zeynep AKYAY

Mehmet Akif İnan Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İç Hastalıkları Kliniği, Şanlıurfa

Ramazan ÖNALAN

Yozgat Şehir Hastanesi, İç Hastalıkları Kliniği, Yozgat

Rümeysa Selvinaz EROL

Seyrantepe Hamidiye Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İç Hastalıkları Kliniği, İstanbul

Safiye Kübra ÇETİNDAG KARATLI

Eskipazar İlçe Devlet Hastanesi, Karabük

Salih KARATLI

Karabük Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İç Hastalıkları Kliniği, Karabük

Seda KARSLI

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Bakırköy Dr. Sadi Konuk Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İç Hastalıkları Kliniği, İstanbul

Seda TURGUT

Bakırköy Dr. Sadi Konuk Eğitim Araştırma Hastanesi, İç Hastalıkları Kliniği, İstanbul

Semiha ÇALKAYA

Sivas Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Endokrinoloji Kliniği, Sivas

Serkan TURSUN

Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı Ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Kırıkkale

Şebnem BURHAN

Başakşehir Çam ve Sakura Şehir Hastanesi, İç Hastalıkları Bölümü, İstanbul

Şenay DURMAZ CEYLAN

A Life Hospital, İç Hastalıkları Bölümü, Ankara

Ümran GÜL

Dışkapı Yıldırım Beyazıt Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ankara

Yasin Emrah SOYLU

Gümüşhane Devlet Hastanesi, İç Hastalıkları Bölümü, Gümüşhane

İçindekiler

Önsöz.....	i
Yazarlar.....	iii
İçindekiler.....	vii
1. Bölüm Endokrin Fizyolojisi.....	1
2. Bölüm Hipofiz Hiperfonksiyonu ve Hastalıkları.....	9
3. Bölüm Hipopitüitarizm.....	17
4. Bölüm Diabetes İnsipitus ve Uygunsuz Antidiüretik Hormon Sendromu.....	23
5. Bölüm Hipofiz Patolojilerinde Radyolojik Yaklaşım ve Bulgular.....	31
6. Bölüm Metabolik Sendrom.....	39
7. Bölüm İnsülin Direnci ve Prediyabet.....	45
8. Bölüm Diyabetin Etyopatogenezi, Tam Yöntemleri, İzlem Parametreleri.....	51
9. Bölüm Tip 1 Diyabetes Mellitus.....	57
10. Bölüm Tip 2 Diyabetes Mellitus.....	65
11. Bölüm Gestasyonel ve Pregestasyonel Diyabet.....	71
12. Bölüm Sekonder Diyabet.....	81
13. Bölüm Diyabetin Akut Komplikasyonları.....	89
14. Bölüm Diyabetik Nöropati.....	97
15. Bölüm Diyabetik Ayak Yönetimi.....	103
16. Bölüm Diyabetik Böbrek Hastalığı.....	113
17. Bölüm Diyabetik Kalp ve Damar Hastalıkları.....	119
18. Bölüm Diyabetik Retinopati.....	127
19. Bölüm Oruç ve Diyabet.....	135
20. Bölüm Diyabette Diyet Tedavisi.....	143
21. Bölüm Diyabette Oral Antidiyabetik Tedavi ve İlaçların Yan Etkileri.....	151
22. Bölüm Diyabette Parenteral Tedavi (GLP-1'ler, Klasik İnsülin Tedavisi ve Pompa).....	163
23. Bölüm Hipoglisemi.....	171
24. Bölüm Tiroid Hormon Testi Sonuçlarının Yorumlanması.....	183
25. Bölüm Hipotiroidi.....	189
26. Bölüm Hipertiroidi.....	197
27. Bölüm Tiroiditler.....	209
28. Bölüm Gebelikte Tiroid Disfonksiyonları.....	217
29. Bölüm İyot Eksikliği ve Tedavisi.....	223
30. Bölüm Tiroid Nodülü: Yaklaşım. Ne Zaman TİİAB?.....	229
31. Bölüm Guatr'a Yaklaşım.....	235
32. Bölüm Tiroid Kanserleri.....	241
33. Bölüm D Vitamini: Kimleri, Nasıl Tedavi Edelim?.....	249
34. Bölüm Kalsiyum Metabolizması Bozuklukları.....	253
35. Bölüm Çinko ve Magnezyum Eksikliği.....	259
36. Bölüm Hiperlipidemi-Ne Zaman Tedavi?.....	265
37. Bölüm Obezitede Medikal Yaklaşım.....	273
38. Bölüm Obezitede Cerrahi Yaklaşım.....	281
39. Bölüm Osteoporoz.....	287

Endokrin ve Metabolizma Hastalıkları

40. Bölüm	Adrenal İnsidentaloma.....	297
41. Bölüm	Adrenal Yetmezlik.....	303
42. Bölüm	Cushing Sendromu	313
43. Bölüm	Feokromositoma	321
44. Bölüm	Primer Hiperaldosteronizm.....	327
45. Bölüm	Polikistik Over Sendromu (PKOS).....	337
46. Bölüm	Hirsutizm	343
47. Bölüm	Jinekomasti.....	349
48. Bölüm	Puberte Gecikmesi ve Erken Puberte.....	353
49. Bölüm	Hipogonadizm.....	361
50. Bölüm	Malignitelerin Humoral Belirtileri	371
51. Bölüm	Kronik Pankreatit ve Pankreasın Endokrin Fonksiyonlarına Etkileri	383
	Dizin	389